

ПРАКТИКА СТВОРЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ БАЗОВИХ ДИСЦИПЛІН НА ОЧНО-ЗАОЧНОМУ ВІДДІЛЕННІ ЕТФ

Павлюков В.О., Жуков С.Ф.

Донецький національний технічний університет

Освітлений досвід створення елементів дистанційного навчання в Маріупольській філії кафедри ЕАПУ ЕТФ при викладенні базових дисциплін в умовах відсутності там достатньої кількості лабораторних місць. Для проведення лабораторних робіт запропоновано виконувати віртуальні лабораторні роботи, які створені в середовищі пакету Matlab.

На електротехнічному факультеті ДонНТУ другий рік підряд працює очно-заочне відділення по спеціальностям підготовки “Електротехніка” та “Електромеханіка”. Територіально це відділення розташовано частково в базовому університеті, а частково в Маріупольській філії кафедри ЕАПУ. В часі зростає контингент студентів цього відділення. Лабораторний практикум з базових дисциплін, таких як “Теоретичні основи електротехніки”, “Електричні машини” та інші, передбачено проводити на базі лабораторій базового університету. Для Маріупольської філії кафедри ЕАПУ це пов’язано з організацією переїзду студентів із Маріуполя в Донецьк та в зворотному напрямку. Організація таких переїздів супроводжується певними проблемами, пов’язаними з орендою транспортних засобів, значних затрат часу на поїздки, особливо в осінньо-зимовий період, та ін.

Альтернативним може бути створення лабораторних місць з базових дисциплін на ПЕОМ у вигляді віртуальних лабораторних робіт. Спроба створення таких віртуальних лабораторних робіт була зроблена в осінньому семестрі 2004/2005 навчального року. Для цих цілей було використано пакет програм Matlab версії 6.0 і вище.

В курсі “Обчислювальна техніка” студентам була викладена методика роботи з пакетом Matlab. На лабораторній базі Маріупольської філії кафедри ЕАПУ в цьому пакеті студенти виконали лабораторні роботи та індивідуальну розрахункову роботу. Теми лабораторних робіт включали як знайомство з самим пакетом, так і виконання розрахунків з курсу “Теоретичні основи електротехніки”, який студенти вивчають паралельно.

В якості базових лабораторних робіт з ТОЕ було взято лабораторні роботи з теорії лінійних електричних кіл [1]. Кожна лабораторна робота складається із декількох підрозділів, яким відповідають окремі моделі.

Аналогічні віртуальні лабораторні роботи створені з курсу “Електричні машини” [2]. Вони охоплюють основні розділи курсу: силові однофазні та трифазні трансформатори; електричні машини постійного струму різних систем збудження; асинхронні машини, в тому числі малої

потужності, однофазні та конденсаторні двигуни; синхронні генератори і двигуни, в тому числі мікродвигуни звичайні та шагові. В цих віртуальних лабораторних роботах кожний студент повинен знайти різноманітні характеристики (робочі, навантаження, механічні, зовнішні, регулювання, кутові, режимів короткого замикання і холостого ходу та ін.) тієї чи іншої електричної машини, а також дослідити режими їх роботи в електричній мережі (генераторний, противключення, динамічного гальмування тощо).

Для роботи в віртуальній лабораторії необхідно мати на комп'ютері інсталювані програми Matlab-6 з пакетами розширення Simulink 3, Power System Blockset, Control System Toolbox.

“Базою приладів” проведення віртуальних лабораторних робіт з теорії електричних кіл є пакети розширення Simulink і Power System Blockset широко розповсюдженого пакету MatLab. У бібліотеках цих пакетів розширення є чисельні віртуальні елементи і вимірювальні прилади, що дозволяють всебічно досліджувати електричні кола будь-якої складності.

Simulink є інтерактивним інструментом для моделювання динамічних систем. Його бібліотека включає набір візуальних об'єктів, використовуючи їх, можна досліджувати практично будь-яке електричне коло. Практично для усіх блоків існує можливість налагодження параметрів.

Питання про використання віртуальних лабораторних робіт може бути розглянуте не лише для очно-заочного відділення, а і для денної форми навчання. Як правило, лабораторні роботи виконуються на фізичних макетах. Необхідність у проведенні таких практичних робіт не викликає сумніву. Однак, реальні лабораторні установки мають ряд обмежень. Насамперед вони недостатньо універсальні, кількість їх в лабораторії обмежена. Такі роботи, як правило, здійснюються бригадою із декількох студентів, тому кожному із них неможливо дати індивідуальне завдання. Застосування віртуальних лабораторних робіт може усунути названі недоліки.

Перелік посилань

1. Герман-Галкин С.Г. Линейные электрические цепи. Лабораторные работы: - СПб.: Учитель и ученик, КОРОНА принт, 2002. –192 с.
2. Герман-Галкин С.Г., Кардонов Г.А. Электрические машины. Лабораторные работы на ПК. - СПб: КОРОНА принт, 2003. – 256с.